

OBSAH

PŘEDMLUVA	7
1. ROPA	9
1.1 Úvod	9
1.2 Vznik ropy	9
1.3 Těžba ropy	12
1.3.1 Naleziště ropy	12
1.3.2 Hledání ropných ložisek	12
1.3.3 Vrtání ropných ložisek	13
1.3.4 Způsoby těžby	16
1.4 Spotřeba, cena a doprava ropy	18
1.4.1 Zásoby, produkce a spotřeba ropy ve světě	18
1.4.2 Ropa v České republice	20
1.4.3 Cena ropy	21
1.4.4 Doprava ropy	22
1.5 Složení ropy	23
1.5.1 Chemické složení ropy	23
1.5.2 Elementární složení ropy	25
1.5.3 Uhlovodíky	25
1.5.4 Sírné sloučeniny	27
1.5.5 Kyslíkaté sloučeniny	29
1.5.6 Dusíkaté sloučeniny	31
1.5.7 Vysokomolekulární sloučeniny	32
1.5.8 Frakční složení	37
1.5.9 Klasifikace ropy	38
1.6 Skladování ropy a ropných produktů	39
1.6.1 Skladovací nádrže	39
1.6.2 Snižování emisí těkavých organických látek z nádrží	41
1.7 Ropa a životní prostředí	42
1.7.1 Znečišťování životního prostředí při těžbě a dopravě ropy	42
1.7.2 Likvidace ropných látek	43
1.7.3 Těkavé organické látky v ovzduší	45
1.7.4 Biologické odbourávání uhlovodíků	47
2. ZÁKLADNÍ ZPRACOVÁNÍ ROPY	49
2.1 Typy rafinérií	49
2.1.1 Zpracování ropy v České republice	52
2.2 Úprava ropy	54
2.3 Destilace ropy	55
2.3.1 Trubkové pece	55
2.3.2 Destilační kolony	56
2.3.3 Atmosférická destilace ropy	58
2.3.4 Vakuová destilace ropy	60
2.3.5 Frakce získané destilací ropy	61
2.3.6 Další typy destilací	63
3. ŠTĚPNÉ PROCESY	64
3.1 Termické krakování	65
3.1.1 Základy termického krakování	65

3.1.1.1	Chemizmus.....	65
3.1.1.2	Reakce uhlovodíků.....	67
3.1.1.3	Reakce heterosloučenin.....	69
3.1.1.4	Reakční podmínky.....	71
3.1.2	Procesy termického krakování.....	72
3.1.2.1	Standardní termické krakování.....	72
3.1.2.2	Koksování.....	73
3.1.2.3	Visbreaking.....	76
3.1.2.4	Výtěžky a vlastnosti produktů.....	78
3.2	Katalytické krakování.....	79
3.2.1	Základy katalytického krakování.....	79
3.2.1.1	Chemizmus.....	79
3.2.1.2	Reakce uhlovodíků.....	80
3.2.1.3	Reakce heterosloučenin.....	82
3.2.1.4	Reakční podmínky.....	82
3.2.2	Procesy katalytického krakování.....	84
3.2.2.1	Fluidní katalytické krakování.....	84
3.2.2.2	Katalytické krakování v reaktorech s pohyblivým ložem.....	86
3.2.2.3	Výtěžky a vlastnosti produktů.....	86
3.3	Katalytické hydrokrakování.....	87
3.3.1	Základy katalytického hydrokrakování.....	88
3.3.1.1	Reakce uhlovodíků.....	88
3.3.1.2	Reakce heterosloučenin.....	89
3.3.1.3	Reakční podmínky.....	90
3.3.2	Procesy katalytického hydrokrakování.....	93
3.3.2.1	Jednostupňové hydrokrakování.....	93
3.3.2.2	Dvoustupňové hydrokrakování.....	95
3.3.3	Katalytické hydrokrakování vakuových zbytků.....	96
3.3.3.1	Reakční podmínky.....	97
3.3.3.2	Procesy.....	98
3.4	Výroba vodíku.....	100
3.4.1	Parní reformování.....	100
3.4.2	Parciální oxidace.....	102
3.4.3	Vodík z rafinérských plynů.....	104
3.5	Zpracování sulfanu.....	105
3.5.1	Izolace kyselých plynů.....	105
3.5.2	Výroba síry.....	106
4.	VÝROBA A ÚPRAVA POHONNÝCH HMOT.....	108
4.1	Rafinace pohonných hmot.....	108
4.1.1	Extrakce merkaptanů do alkalických roztoků.....	108
4.1.2	Hydrogenační rafinace.....	109
4.1.2.1	Chemizmus.....	110
4.1.2.2	Reakční podmínky.....	111
4.1.2.3	Procesy.....	113
4.1.3	Dearomatizace.....	114
4.2	Reformování benzinů.....	117
4.2.1	Chemizmus.....	118
4.2.2	Reakční podmínky.....	119
4.2.3	Procesy.....	120

4.3 Izomerace.....	123
4.3.1 Chemizmus.....	123
4.3.2 Reakční podmínky.....	125
4.3.3 Procesy.....	126
4.4 Alkylace.....	128
4.4.1 Chemizmus.....	129
4.4.2 Výroba benzinových složek alkylací.....	131
4.5 Polymerace.....	133
4.5.1 Chemizmus.....	133
4.5.2 Výroba benzinových složek polymerací.....	134
5. VÝROBA ZÁKLADOVÝCH OLEJŮ.....	135
5.1 Odasfaltování olejů.....	136
5.2 Rafinace vakuových destilátů.....	137
5.2.1 Rafinace selektivními rozpouštědly.....	138
5.2.2 Hydrokrakování.....	140
5.3 Odparafinování olejů.....	142
5.3.1 Rozpouštědlové odparafinování.....	143
5.3.1.1 Odolejování gáče.....	144
5.3.2 Katalytické odparafinování.....	145
5.3.3 Katalytická hydroizomerace parafinů.....	146
5.4 Dorafinace.....	147
5.4.1 Adsorpční dorafinace.....	147
5.4.2 Hydrorafinace.....	149
5.4.3 Dorafinace chemickými činidly.....	150
6. RAFINÉRSKÉ VÝROBKY.....	151
6.1 Plynné uhlovodíky.....	151
6.1.1 Dělení rafinérských plynů.....	152
6.1.2 Vlastnosti a použití C ₃ a C ₄ uhlovodíků.....	153
6.2 Benziny.....	154
6.2.1 Automobilové benziny.....	154
6.2.1.1 Olovnaté benziny.....	155
6.2.1.2 Bezolovnaté benziny.....	155
6.2.1.3 Složení benzinů.....	157
6.2.1.4 Spalování benzinů.....	159
6.2.1.5 Oktanové číslo.....	161
6.2.1.6 Další vlastnosti benzinů.....	162
6.2.1.7 Kyslíkaté sloučeniny.....	163
6.2.2 Letecké benziny.....	167
6.2.3 Technické benziny.....	168
6.3 Petroleje.....	168
6.3.1 Petrolej letecký.....	168
6.4 Motorové nafty.....	169
6.4.1 Vlastnosti motorových naft.....	170
6.5 Mazací prostředky.....	173
6.5.1 Mazací oleje.....	174
6.5.1.1 Vlastnosti mazacích olejů.....	174
6.5.1.2 Aditivace mazacích olejů.....	176
6.5.1.3 Použití mazacích olejů.....	178
6.5.2 Plastická maziva.....	179

6.6 Topné oleje	180
6.7 Asfalty	181
6.7.1 Druhy asfaltu	181
6.7.2 Oxidace (foukání) asfaltů	183
6.7.3 Vlastnosti silničních asfaltů.....	185
7. PETROCHEMIE	187
7.1 Nízkovroucí alkeny.....	188
7.1.1 Chemizmus pyrolýzy	188
7.1.2 Suroviny	189
7.1.3 Pyrolýza	191
7.1.4 Čistění pyrolyzního plynu.....	192
7.1.5 Dělení pyrolyzního plynu.....	193
7.1.6 Využití etylenu	194
7.1.7 Využití propylenu.....	200
7.1.8 Využití butenů	203
7.1.9 Využití 1,3-butadienu	205
7.2 Aromatické uhlovodíky	205
7.2.1 Získávání aromátů	206
7.2.2 Využití benzenu.....	211
7.2.3 Využití toluenu	215
7.2.4 Využití o-xylenu	217
7.2.5 Využití p-xylenu.....	218
7.3 Syntézní plyny	219
7.3.1 Výroba a využití amoniaku.....	219
7.3.2 Výroba a využití metanolu.....	221
7.4 Alkany	222
8. ALTERNATIVNÍ PALIVA	224
8.1 Náhradní zdroje paliv	224
8.1.1 Živičné břidlice.....	224
8.1.1.1 Zpracování živičných břidlic na povrchu	226
8.1.1.2 Zpracování živičných břidlic ve sloji	227
8.1.2 Bitumenové písky.....	229
8.1.3 Výroba paliv z uhlí	232
8.1.3.1 Výroba kapalných paliv pyrolýzou uhlí.....	234
8.1.3.2 Přímé zkapalňování uhlí.....	236
8.1.3.3 Procesy nepřímého zkapalňování uhlí	239
8.2 Paliva z biomasy.....	245
8.2.1 Pevná paliva z biomasy	246
8.2.2 Kapalná paliva z biomasy.....	246
8.2.2.1 Etanol.....	247
8.2.2.2 Rostlinné oleje	248
8.2.2.3 Metylestery rostlinných olejů	249
8.2.3 Plynná paliva z biomasy	250
8.3 Plynná paliva	251
LITERATURA	255